Загроза з боку інвазійних патогенів та фітофагів є надзвичайно серйозною. Розробка ефективних методів протидії поширенню цих нових важливих загроз природним лісам та зеленим насадженням населених пунктів потребує координації зусиль науковців, лісівників із залученням громадськості та неурядових організацій.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛАНДШАФТНО-СОЗОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЙ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛАНДШАФТНО-СОЗОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЙ

Анатолій Мельник, Володимир Шушняк

Львівський національний університет імені Івана Франка
79049, вул. Університетська, 1, Львів, Україна; amelnyk@gmail.com
shushniak@gmail.com

The meaning of the border area concept has been clarified, the necessity of new researches for clarifying the landscape structure has been substantiated, the priority tasks of landscape – sozological assessment have been determined according to the results of comparative landscape – sozological analysis.

Однією з важливих проблем охорони природного середовища прикордонних територій України і Польщі є чітке окреслення змісту поняття прикордонна територія, яке сьогодні не має однозначного трактуваня і ототожнюється з прикордонною смугою, прикордонною зоною чи прикордонним районом [Царенко, 2013]. Ми пропонуємо обмежити це поняття адміністративно- територіальними одиницями, на рівні яких можливо найбільш ефективно здійснювати управління якістю природного середовища. Такими одиницями є прилеглі до кордону адміністративні райони, з українського боку (12422 км^2), та повіти – з польського (10648 км^2). Зважаючи на неспівпадіння адміністративних і природних меж, доцільно взяти до уваги територію прилеглих ландшафтних районів поза адміністративними одиницями.

Природне середовище прикордонних територій України і Польщі з фізико-географічного погляду представлене ієрархічно організованою системою природних територіальних комплексів (ландшафтних комплексів, ландшафтних

систем, ландшафтів) двох рівнів: регіонального (ландшафтні країни, зони, краї, області, підобласті, райони і підрайони) та локального (ландшафтні місцевості, урочища і фації) [Маринич, Шишченко, 2005; Kondracki, 2001]. З огляду на це актуальною є проблема узгодження результатів ландшафтознавчих досліджень польських і українських вчених. Необхідно провести нові дослідження для уточнення ландшафтної структури українсько-польських прикордонних територій та вироблення спільного бачення ландшафтної регіоналізації, яке узгоджувалося б з біогеографічним та екорегіональним поділами.

Созологію ландшафтів як окрему галузь наукових природоохоронних досліджень вирізнив С. М. Стойко, згідно якого завдання цього напрямку полягають у: збереженні ландшафтного різноманіття; обґрунтуванні раціонального використання і відновлення природних ресурсів ландшафтів; забезпеченні охорони ландшафтних систем [Стойко, 2006, 2009]. Тимчасом географами Львівського національного університету імені Івана Франка запропоновано вважати об’єктом таких досліджень ландшафтні комплекси, які вміщують культурну і/або природну спадщину, а предметом – стратегію та механізми охорони, збереження та відтворення цих ландшафтних комплексів [Савка, 2013; Шушняк, Савка, 2016].

Результати порівняльного ландшафтно-созологічного аналізу українсько-польського прикордоння свідчать про те, що за показниками созологічної цінності українська частина перевершує польську. Натомість за показниками стану охорони ландшафтів польська частина вже на порядок переважає українську, а за ландшафтно-планувальними ознаками і на декілька порядків – за різноманіттям форм охорони, впровадженням ландшафтної політики, екологічної освіти тощо.

З огляду на викладене, першочерговим завданням українських дослідників є ідентифікація і ландшафтна інтерпретація нових об’єктів природної та культурної спадщини, їх правове визнання. Важливим для созологічної оцінки є також налагодження еколого-ландшафтного моніторингу за станом довкілля в міжнародних біосферних резерватах «Східні Карпати», «Розточчя», «Західне Полісся», які розташовані на прикордонні у різних фізико-географічних регіонах. Залишаються актуальними питання ландшафтно-гідрологічного аналізу транскордонних річкових систем басейнів Вісли, Дністра, Дніпра і Тиси.

Налагодження українсько-польської наукової співпраці в галузі созології ландшафтів може стати підставою для номінації у конкурсі «Ландшафт Європи», який проводиться для регіональних громад в рамках імплементації Європейської ландшафтної конвенції [Закон N 2831-IV ВВР, 2005].

Список використаних джерел:

Маринич О. М., Шищенко П. Г. Фізична географія України: підручник. К.: Т-во «Знання», КОО, 2005. 479 с.

Охрана ландшафтов. Толковый словарь. Москва, Прогресс,1982. 272 с.

Рихлінг А., Андрейчук В., Руденко Л., Чехній В. Польсько-український та українсько-польський словник базових термінів та понять з ландшафтознавства. Біла Подляска–Київ: вид-во PSW JPII, 2015. 106 с.

Савка Г. С. Ландшафтно-созологічні дослідження – актуальний напрям сучасного ландшафтознавства / *Географічна наука і практика: виклики епохи*: Матер. міжнар. наук. конф., присвячені 130-річчю географії у Львівському університеті у 3-х томах. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2013. Том. 2. С. 127–129.

Стойко С. Геосозологія – інтегральна природоохоронна наука. Завдання созології ландшафтів // Вісн. Львівськ. ун- ту. Серія геогр. 2009. Вип. 37. С. 11–20.

Царенко В. П. Прикордонна територія / *Митна енциклопедія:* У двох томах. Т.2: Редкол.: І. Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін. Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2013. С. 294.

Шушняк В. М., Савка Г. С. *Созологія ландшафту як навчальна дисципліна* / Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень. Матер. третьої міжнародної наук.-практ. конф. (13–14 травня 2016 р., смт Путила – м. Чернівці). Чернівці: «Друк-Арт», 2016. С. 195–196.

Kondracki J. Geografia regionalna polski. Warszawa, PWN, 2001. 441 s.

ВПЛИВ ЯВІРСЬКОЇ ГЕС НА УГРУПОВАННЯ БЕЗХРЕБЕТНИХ ГІДРОБІОНТІВ Р. СТРИЙ

INFLUENCE OF YAVIRSKA HYDROELECTRIC POWER PLANT ON THE COMMUNITIES OF INVERTEBRATE HYDROBIONTS OF THE STRYI RIVER

Тарас Микітчак

Інститут екології Карпат НАН України,
79026, вул. Козельницька, 4, Львів, Україна, tarasmykitchak@yahoo.com

Functioning of Yavirska hydroelectric power station on the river Stryi has a number of critical negative factors for the river ecosystems. Taxonomic diversity, abundance and biomass of the invertebrate communities decreases in two to three times

Представництво Польської академії наук в Києві

Західний науковий центр НАН України і МОН України

ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»

Інститут екології Карпат НАН України

Яворівський національний природний парк (Україна)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЙ

Міжнародна науково-практична конференція

Тези доповідей

23-25 жовтня 2019 р.
Львів – Івано-Франкове

УДК 502/504(477-04:438-04)(063)(043.2)

Редакційна колегія:

академік НАН України З. Назарчук (голова), доцент О. Зинюк (секретар),
професор R. Dobrowolski (Р. Добровольскі, Польща),
член-кореспондент НАН України М. Козловський, професор Г. Криницький,
професор В. Кравців, професор C. Sławiński (С. Славінські, Польща),
професор H. Sobczuk (Г. Собчук, Польща),
професор B. Usowicz (Б. Усовіч, Польща)

Автори несуть відповідальність
за достовірність наукових результатів, зміст і стиль своїх публікацій.

А 43 **Актуальні проблеми охорони навколишнього природного середовища українсько-польських прикордонних територій** : тези доповідей міжнар. наук.-практ. конф. (Львів – Івано-Франкове, 23-25 жовтня 2019 р.). – Львів: ПАІС, 2019. – 92 с.

ISBN 378-617-7694-19-8

Представлені тези доповідей, які виголошені авторами на Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми охорони навколишнього природного середовища українсько-польських прикордонних територій». До збірника ввійшли тези доповідей за такою тематикою: економічне регулювання екологічної безпеки транскордонного регіону: досвід України та Польщі; нормативно-правове забезпечення охорони довкілля українсько-польського прикордоння; збереження біорізноманіття на прикордонних територіях; об'єкти природно-заповідного фонду на прикордонних територіях; стан хвойних лісів у контексті глобальних та локальних змін середовища й антропогенних впливів; філогеографічні засади оцінки природоохоронного статусу видів; використання космічної інформації, моніторинг та оцінка екологічного стану прикордонних територій.

Для науковців та фахівців з охорони навколишнього природного середовища, заповідної справи, екологічної освіти, викладачів закладів вищої освіти, аспірантів та студентів, працівників органів влади.

УДК 502/504(477-04:438-04)(063)(043.2)

ISBN 378-617-7694-19-8

© Автори тез, 2019
© Західний науковий центр НАН України і МОН України, 2019
© Представництво Польської академії наук в Києві, 2019
© ПАІС, 2019